

Soproni Egyetem
Lámfalussy Sándor Közgazdaságtudományi Kar
Széchenyi István Gazdálkodás- és Szervezéstudományok
Doktori Iskola

A HAZAI BIZTOSÍTÁSI PIAC ALAKULÁSA ÉS KILÁTÁSAI A BIZTOSÍTÁSI PENETRÁCIÓ ÉS KONCENTRÁCIÓ TÜKRÉBEN

Doktori (PhD) értekezés tézisei

Készítette:

Eke Zsolt

Témavezető:

Dr. Pataki László PhD

Sopron

2023

Doktori Iskola: Széchenyi István Gazdálkodás- és Szervezéstudományok Doktori Iskola

Vezetője: Prof. Dr. Obádovics Csilla

Program: Nemzetközi gazdaság és gazdálkodás alprogram

Vezetője: Dr. Pogátsa Zoltán

Témavezető: Dr. Pataki László

.....
Témavezető támogató aláírása

1. KITŰZÖTT CÉLOK, HIPOTÉZISEK

A 2008-as pénzügy válság egyértelműen megmutatta, hogy az egyéni befektető kitétsége a kedvezőtlen hatásoknak kimagaslóan nagy az intézményi befektetőkéhez képest. A várható élettartam növekedése mellett a népesség egészségi állapota, a nyugdíjrendszer és az egészségbiztosítási rendszer helyzete, a várható szolgáltatások értéke és azok rendelkezésre állásának ideje sok kérdést vet fel mostanság.

A természeti folyamatok az utóbbi 30 évben eddig nem látott változásokon mentek, mennek keresztül. Ennek oka az egyre fokozódó emberi jelenlét, a túlnépesedésből adódó környezeti átalakulás, fajok és ökoszisztémák kipusztulása. Egyre energiaigényesebb életünk biztosításához a környezetszennyező és üvegházhatású gázok kibocsátásával eddig is jelentős mértékben, mintegy 1,1 Celsius fokkal növekedett bolygónk átlaghőmérséklete, és a folyamatot vizsgáló nemzetközi szervezet, az IPCC jelentései alapján jövőbeni a legkedvezőbb scenárió esetén is további másfél fokos emelkedéssel számolhatunk. Ennek eredményeképp soha nem látott mértékben megnőtt a szélsőséges időjárási események száma és az általuk okozott károk mértéke. Napi rendszerességgel kapunk hírt a kaliforniai erdőtüzekről, az európai áradásokról. Míg a 2021 júliusi németországi áradásban 175 ember halt meg, addig 2022 nyarán soha nem látott szárazság köszöntött Európára. Közép-Európában a havas telek eltűntek, de Észak-Amerikában folyamatos kihívást jelent a téli fokozott hőmennyiség.

Fenti folyamatok felértékelik az öngondoskodás fontosságát, melynek az egyik, gazdaság szempontjából a leghasznosabb módja a biztosítás. Meggyőződésem, hogy a biztosítási piac helyzetének feltárása, a jövőbeni kilátások feltérképezése, a piacot leíró paraméterek közötti összefüggése alapvető jelentőségű a helyzetfelismerés és szükség esetén az óvatos beavatkozás érdekében,

Értekezésem célja az, hogy ellenőrizzem, megvizsgáljam, hogy a rendszerváltást követően megfelelő-e a penetráció és a piaci koncentráció átalakulásának iránya és üteme, mik az eddigi tapasztalatok és mi várható 2030-ig. Több tekintetben végzek összefüggés vizsgálatot olyan változók tekintetében, aminek az eredményét fontosnak tartom annak érdekében, hogy az adott esetben kedvezőtlen piaci folyamatok befolyásolására az eddiginél árnyaltabb módon kerülhessen sor.

- Megvizsgálom, hogy a biztosítási penetráció és a piaci koncentráció értékei hogyan változtak a rendszerváltás utáni időszakban napjainkig,
- Ezen túlmenően elemzem, hogy az eddigi rendelkezésre álló adatsorok alapján ceteris paribus milyen irányú és mekkora változás várható az adatokban 2030-ig.
- Feltárom azt, hogy a penetráció és a koncentráció értékek idősoros adataiban felfedezhető-e szezonális, trend és konjunkturális hatás.
- Továbbá azonosítom az esetleges összefüggések létét, erősségét és irányát a legfontosabb ágazati piaci jellemzők között, mint
 - biztosítási penetráció és denzitás,
 - biztosítási penetráció és szerződések összesített száma,
 - piaci koncentráció a penetráció változása, valamint a kumulált díjbevételek és az ágazat adózás előtti eredménye,

- a szerződések száma, az összesített díjbevétel és az igazgatási, üzleti és ágazati foglalkoztatottak.

Kutatómunkám során 6 hipotézist állítottam fel, melyek a következők:

Hipotézisek

H1: A piaci koncentráció és penetráció értékei hazánkban az elmúlt évtizedekben bár fokozatosan javultak ugyan, de továbbra sem érik el a szakirodalomban kívánatosnak tartott értékeket.

Nagyon fontosnak tartom a jelzett okok miatt azt, hogy a penetráció és a piaci koncentráció értékei hazánkban is a fejlett nyugat-európai piacgazdaságokéra jellemző értékeket érje el, de azt gondolom a pártállami rendszer összeomlása óta valószínűleg nem telt el elegendő idő a társadalom és a piac megújulásához.

H2: A penetráció 2030-ig tartó időszakban hazánkban lassú emelkedésnek indul, de nem fogja elérni a jelenlegi európai adatok értékének 50%-át, ugyanakkor ugyanebben az időtávban a piaci koncentráció gyengülő ütemű csökkenése következik be

A szakirodalmi adatok alapján vélhetőleg a 2030-ig fennálló idő is kevés lesz ahhoz, hogy az adatok az európai adatokkal összemérhetőek legyenek, de bízom benne a változás iránya kedvező lesz.

H3: A biztosítási díjbevétel, valamint a piaci koncentráció tekintetében trendhatás kimutatható, de szezonális és konjunkturális hatás nem.

A trendhatás, a folyamatos egy irányba való változás valószínűleg a teljes vizsgált periódusban kimutatható lesz, de a biztosítási piac jellege alapján bár bizonyos szegmensekben a díjbevétel időszakos megugrása valószínűsíthető, összességében éven belüli és azon túli ciklikusság vélhetőleg nem lesz megállapítható.

H4: A biztosítási penetráció és a denzitás változása között pozitív irányú összefüggés van, viszont a biztosítási penetráció emelkedése és a biztosítási szerződések száma hazánkban nincs összefüggésben.

A biztosítási penetráció pozitív változása mögött azt feltételezem, hogy nem a GDP kedvezőtlen irányú változása, hanem a társadalom által a biztosításra költött összegek valós emelkedése húzódik meg, ezért annak emelkedése az egy főre jutó átlagos biztosítási díjjal való pozitív összefüggésben lehet.

A kedvezőtlen hazai adatok alapján úgy vélem, hogy a biztosítási szerződések száma nem sokkal változik a penetráció értékének módosulásával, mert utóbbit a meglévő szerződésállományon belüli díjkorrekciók, indexálások eredményezik.

H5: A koncentráció csökkenésével, a penetráció és a kumulált ágazati díjbevétel növekedésével nő az ágazat adózás előtti eredménye.

Szakirodalmi adatok alapján vélelmezhető, hogy a kielezett piaci verseny alacsony koncentráció mellett a biztosítási díjak és a jövedelmezőség csökkenése irányába hat. Emellett magas piaci koncentráció esetén kevésbé lehetnek motiváltak a piaci résztvevők a verseny fokozása érdekében, és ez az állapot valószínűleg kedvez azon szabálytalan piaci megállapodások létrejöttének (pl árkartell) melyek extraprofitot eredményezhetnek. Továbbá az valószínűsíthető, hogy a penetráció

helyett elsődlegesen más, az adott piacra jellemző egyéb tényezők felelősek a jövedelmezőségért: koncentráció, aktuális pénzügyi, versenyjogi, ill. adó szabályok.

H6: A hazai biztosítási szerződések, valamint a kumulált díjbevétel mennyiségi változása és az igazgatási, üzleti és a teljes ágazatban foglalkoztatottak változása között nincs szignifikáns kapcsolat.

A szerződések száma az ágazat fejlődésével, az alkuszi hálózat erősödésével feltételezhetően elveszíti kapcsolatát a rendelkezésre álló emberi erőforrással. Emellett az valószínűsíthető, hogy a díjbevétel emelkedése alapvetően nem a rendelkezésre álló emberi erőforrással van összefüggésben, arra más tényezők (alkuszi hálózat erősödése, online értékesítés megjelenése, gazdasági környezet) voltak, vannak hatással.

2. A TÉMA ELMÉLETI HÁTTERÉNEK ÁTTEKINTÉSE

A kutatásban szerelő adatokat a Magyar Biztosítók Szövetsége, valamint a Központi Statisztikai Hivatal nyilvános adatai alapján magam számítottam ki, illetve állapítottam meg az élet és a nem-élet üzletágra vonatkozó adatokat.

A vizsgált paraméterek

A biztosítási penetráció

Definíciója: az évi biztosítási díjbevétel és az azonos évi bruttó hazai termék (GDP) hányadosa, vagyis azt mutatja, a GDP milyen arányát költjük biztosításra.

A penetráció (behatolási arány) az ország biztosítási szektorának fejlettségi szintjét jelzi. Az adott évben vállalt díjak és a GDP arányában mérik.

A biztosítási szektoron belül megkülönböztetünk életbiztosítási penetrációt, amely csak az életbiztosításokból származó díjakat veszi figyelembe a GDP százalékában, és a nem életbiztosítási penetrációt, amely figyelembe veszi az életbiztosításoktól eltérő díjakat, például az autóbiztosítást, az egészségbiztosítást.

Biztosítási denzitás, más néven biztosítási sűrűség

Definíciója: az egy főre jutó biztosítási díj mértéke. A biztosítási sűrűséget az összes biztosítási díj egy adott ország teljes lakosságához viszonyított arányával számítják ki

A piaci koncentráció

Közgazdasági megközelítésben a koncentráció leggyakoribb meghatározása szerint az a gazdasági életben lévő tömörüléseket, összpontosulásokat jelenti.

Koncentrációs ráta, CR4, CR5

A piaci koncentráció mérésére legegyszerűbben kiszámítható és a legtöbbször használt mutató a koncentrációs ráta. A CR koncentrációs arányszám azt mutatja meg, hogy a sokaság néhány legnagyobb egysége hogyan részesedik a piaci részesedés teljes értékösszegeből. A biztosítási ágazatban a társasági díjbevétel, illetve az ez alapján számított piaci részesedés a számítás kiinduló alapja.

Értéke az az első i számú, (a kutatásban 4 és 5) legnagyobb piaci részesedéssel rendelkező vállalat összesített részaránya.

A CR4 tekintetében Magyarországon európai összehasonlításban az alacsony koncentráció, az 50% alatti érték megfelelő érték lenne.

A Herfindahl-Hirschman Index, HHI

A közgazdaságtanban a Herfindahl-Hirschman-index (HHI vagy Herfindahl-index) a piaci koncentráció egyik általános mérőszáma.

A HHI indexet úgy számítjuk, hogy a vállalatok egyedi piaci részesedését négyzetre emeljük és összegezzük, vagyis egy adott gazdasági szektor Herfindahl-Hirschman-indexe a piacon lévő vállalatok piaci részesedésének négyzetösszege.

A hazai szakirodalmi adatokat figyelembe véve a HHI index tekintetében Magyarországon az 1000 alatti érték lenne kívánatos.

3. ANYAG ÉS MÓDSZER

Statisztikai vizsgálati módszerek

Dekompozíciós eljárás

A dekompozíciós eljárás az idősoros adatok elemzésére szolgál, segítségével külön bontható a valós trend, a szezonális okozta és a ciklusok által generált hatásoktól, illetve a véletlen hatástól. A ciklusok hatása a gazdaság több éven átívelő ciklusos változásának hatása, aminek alapja a Kondratyev féle K hullámok elmélete. Eszerint a 10-15 éves gazdasági ciklusok mellett léteznek 40-80 éves, sőt 120-130 éves gazdasági periódusok is. A szezonális az éven belül ismétlődő változás, ami az évszakokkal vagy más, éven belül ismétlődő jelenséggel van összefüggésben.

A véletlen hatás okai előre nem definiálható, az adott időpontban, időszakban egyedileg megjelenő hatásokat tartalmazza.

Regresszió

A regresszió számítás vagy regresszió analízis során két vagy több véletlen változó között fennálló kapcsolatot modellezünk. A regressziós modell tulajdonságai alapján megkülönböztethetünk lineáris és nemlineáris regressziót, az adataink alapján pedig idősor, keresztmetszeti, és panel regresszió analízist.

Előrejelzés

A Forecasting/Time Series Modeler módszer által meghatározott eljárások, a vizsgálatok során igénybe vett modellek az ARIMA, a Simple, a Brown a Holt és a Winters additive, multiplicative modell.

Az ARIMA modell korábbi értékek alapján tesz megállapításokat.

Elemi:

- autoregresszió: alapja az autokorreláció vagyis az a jelenség, hogy korábbi adatpontokból felépíthető, előre jelezhető a jövő,
- integrál: az idősor deriválásával a trendet mutatja meg,
- mozgóátlagok képzése: a korábbi adatok mozgóátlaga alapján ad a jövőre vonatkozó becslést.

A *Simple* modell egyszerű, az ARIMA modellhez hasonló exponenciális simítást alkalmaz olyan idősorokhoz, melyekben nincs szezonális vagy trend. A *Brown* modell exponenciális illesztéssel ad elemzést a vizsgálandó adatsorra, az exponenciális simítás egy speciális esetét alkalmazza, azaz egymás után kétszer hajtja végre a simítást. A modell azt feltételezi, hogy lineáris trend figyelhető meg az idősorban. Szezonális hatás nem igazolható, tehát az ingadozások periodicitása nem konvergál konstans értékhez. A *Holt* féle modell alkalmas olyan sorozatokhoz, amelyekben lineáris tendencia figyelhető meg, és nem állapítható meg szezonális. Olyan simító paramétereket alkalmaz, amelyeket egymás értékei nem korlátoznak. Holt modellje általánosabb, mint a Brown modell, de a nagyobb sorozatok számítása hosszabb időt vehet igénybe általa. Holt exponenciális simítása leginkább egy ARIMA modellhez hasonlít, nulla autoregressziós sorozattal, két differenciálási renddel és két mozgóátlaggal. A Winters additive, illetve multiplikative modell alkalmas lineáris trenddel és szezonálissal rendelkező idősorok előrejelzésére, additív és multiplikatív exponenciális simítást alkalmaz.

A kutatás során alapul vett adatok

Penetráció

A hazai éves penetráció értékeket az adott évi díjbevétel és GDP adatokból magam számoltam, a díjbevétel adatokat a Magyar Biztosítók Szövetsége (MABISZ) éves kiadványai (Magyar Biztosítók Évkönyve) alapján számítottam, a GDP adatok forrása pedig nyilvános KSH adatsorok.

Denzitás

Szintén saját számítások eredménye. A denzitás számításához szükséges kumulált díj adatokat a MABISZ éves kiadványai alapján számítottam, a demográfiai adatok a KSH internetes oldaláról kerültek letöltésre.

Piaci koncentráció

A piaci koncentráció értékeit szintén magam számítottam. Az éves adatokat, mint a piaci szereplők száma, díjbevétele és piaci részaránya az éves MABISZ kiadványok szolgáltatták.

Díjbevétel

Az éves díjbevételek forrása a MABISZ éves jelentések, a negyedéves adatok göngyölt jelentések alapján kerültek kiszámításra.

Biztosítási szerződések száma

A biztosítási szerződések száma az éves MABISZ tájékoztatók alapján került gyűjtésre, élet, nem-élet és összesen csoportosításban. Ezek közül a kumulált adatsort használok fel az elemzéshez.

Az ágazatban foglalkoztatottak száma

Szintén MABISZ éves jelentések alapján elkészített adatsor, mely rendelkezésre áll teljes ágazati, igazgatási, üzleti és egyéb foglalkoztatottak esetében. A kutatásban a teljes ágazati, az igazgatási és az üzleti dolgozók adatait használok fel.

Az ágazat adózás előtti eredménye

Forrása szintén a MABISZ éves jelentések.

A vizsgálatokat minden esetben az IBM SPSS programcsomag PAWS Statistics 18 Release 18.0.0 verziójával végeztem.

A hipotézisek vizsgálatának módszertana

A **H1 hipotézis** vizsgálatakor az adatbázis szekunder (MABISZ) adatok alapján saját számítások eredményei, a módszertan CR4 és HHI számítása.

A **H2 hipotézis** esetén az adatok saját számítások eredményei (alapadatok forrása a MABISZ és a KSH), a vizsgálati módszer koncentráció számítást követően előrejelzés, dekompozíció és regresszió analízis.

A **H3 hipotézis** esetében az adatok a H2 esetében leírt módon álltak elő, a módszertan a koncentráció és penetráció számított értékeivel modell dekompozíció.

A **H4, H5 és H6 hipotézis** esetén az adatok előállításának módja a H2 és H1 hipotézis során leírtakkal azonos, a vizsgálati módszertan minden esetben regresszió analízis.

4. KUTATÁSI EREDMÉNYEK

Az államszocializmus intézményrendszerének felbomlása, a rendszerváltást követően több mint 30 év telt el. Azt megelőzőleg a biztosítási ágazat az állami elosztó rendszer részeként működött, tevékenységére nem volt jellemző a biztosítási szakmaiság.

Az ideális piac működésének pozitív hatásait a 80-as évek közepén már kezdték felismerni az akkori gazdaság irányítói, ezért már 1986-ban történtek változások az egyeduralkodó Állami Biztosító hegemoniájának csökkentése irányában. A valós piaci nyitás a rendszerváltást követően történt meg, aminek jelentős lökést adott a 2004-es EU csatlakozás.

A jelen értekezésemben arra vállalkoztam, hogy az eltelt 30 év legfontosabb biztosítási piaci változásait feltárjam, és tudományos módszerekkel előrejelzést készítek a legfontosabb piaci mutatók esetében, illetve összefüggéseket azonosítok az ágazati piac bizonyos paraméterei között.

Ezzel összefüggésben állítottam fel a hipotéziseket, melyek vizsgálata során az alábbi új és újszerű eredményeket állapítottam meg:

T1: A piaci koncentráció értékek négytényezős koncentrációs ráta tekintetében 2014-től, Herfindahl-Hirschman index tekintetében 2011-től elérték a kívánt 50-es és 1000-as értéket, és azóta egyedül a CR4 esetében, 2018-ban lehetett annál magasabbat mérni. A penetráció tekintetében 1995-től kisebb stagnáló időszakoktól eltekintve ugyan folyamatos volt az emelkedés 2007-ig, de onnan egy több mint 10 éves csökkenés következett, és csak 2008-tól lehettünk tanúi újra emelkedésnek.

T2: 10 éves időtávban a penetráció a célértéket (3 nyugat-európai ország jelenlegi átlagértéke) nem közelíti meg, érdemi javulással e tekintetben nem számolhatunk. A piaci koncentráció várható értékei jelentős változékonyságot mutatnak.

T3: A biztosítási díjbevételrel illetően egyértelmű emelkedő, míg a piaci koncentrációt illetően egyértelmű csökkenő trend figyelhető meg. Szezonális hatás mind a biztosítási díjbevétel, mind pedig a piaci koncentráció tekintetében kimutatható, viszont konjunkturális hatások nem igazolhatók.

T4: A biztosítási a penetráció és a denzitás között gyenge, pozitív irányú összefüggés mutatható ki, a penetráció és a szerződésszám között viszont nincs szignifikáns kapcsolat.

T5: Az adózás előtti eredmény erős pozitív korrelációt mutat a díjbevétellel, ennél gyengébb pozitív kapcsolatot a koncentrációval, s gyenge pozitív kapcsolatot a penetrációval.

T6: A szerződésszám és az igazgatási foglalkoztatottak létszáma, a biztosítási díjbevétel és az üzleti foglalkoztatottak létszáma, valamint a

biztosítási díjbevétel és a teljes foglalkoztatotti létszám között negatív kapcsolat figyelhető meg, mely az ágazatban működő gazdasági szereplők működési hatékonyságának javulását jelzi.

5. KÖVETKEZTETÉSEK, JAVASLATOK

A jelen világunkban több kritikus problémával kell megküzdenünk. A túlnépesedés okozta erőforráshiány a bolygó egyre nagyobb részén okoz problémát, a tiszta víz vagy az élelmiszer biztosítása több kontinensen állítja megoldhatatlan kihívások elé a karitatív szervezeteket. A szennyező anyagok és az üvegház hatást okozó gázok kibocsátásának növekedése az oka annak, hogy az értekezésemben érintett anomáliák megjelentek, állandósultak.

A pénzügyi válság ráirányította a figyelmet arra, hogy az egyéni befektetők kitettsége milyen óriási a negatív gazdasági folyamatok kedvezőtlen hatásainak, és az elérhető pénzügyi eredmény egyéni befektetőként messze elmarad a piacon tevékenykedő intézményi befektetők által elérhetőktől.

Mindezek a hatások itthon is megfigyelhetőek. Akár a szélsőséges időjárás események gyakoriságát akár az egy esemény által keletkezett károk mértékét tekintjük, az elmúlt két dekádban gyorsuló ütemben tapasztalunk ilyet.

Új folyamatok indultak meg továbbá a 2021 végén, 2022 elején, a pandémia harmadik és negyedik hulláma lecsengésével: a magához térő fogyasztás, a világgazdaság nagy keresletet jelentett és jelent az energiahordozókra – nyersolaj ára a korábbiak háromszorosára nőtt – de több olyan alapanyagra is, aminek gyártáskapacitását korábban a minimalizálódott kereslet okán leépítettek. Ezek a hatások jelentős inflációt generálnak, melynek hatására a bankközi betéti és hitelkamatok markáns emelkedésnek indultak. A folyamatot erősítette a kiélesedő ukrán-orosz ellentét, mely 2022. február 24-én fegyveres konfliktussá alakult: a BRENT olaj ára számos időpontban 7 éves csúcson volt azóta.

A hazai biztosítási ágazat fontosságát értekezésemben több oldalról megvilágítottam, az öngondoskodás jelentősége a rendszerváltást követő időszakban jelentős mértékben felértékelődött. Mint ennek egyik leghatékonyabb módja, kiemelkedő fontosságúnak tartom a magyar biztosítási piac állapotának folyamatos vizsgálatát, a jelenségek okainak feltérképezését, a piacra vonatkozó jellemzők közötti összefüggések elemzése, és a várható változások meghatározása. Ebben a gondolatkörben fogant jelen értekezés.

Az értekezésemben leírt kutatásaim eredményei az alábbiak:

- Megállapítottam, hogy a hazai piaci koncentráció már évek óta a szakirodalmi adatokban meghatározott kívánatos célérték alatt van. Ez az eredmény azért is meglepő, mert ezek szerint több mint 30 év kevés volt ahhoz, hogy egy totalitáriánus politikai rendszer által irányított monopolpiac természetes módon ilyen mértékű átalakuláson menjen keresztül. Álláspontom az, hogy a hazai piacon jelenlevő gazdasági szereplők motivációi között a profitabilis működés, a haszon sokszor nem az elsődleges jelentőségű, több esetben a jövőbeni fejlődés reményében

esetleges akvizíciós lehetőségeket kihasználva tartják fenn a magyar jelenlétet az ország kedvező földrajzi elhelyezkedésére is tekintettel.

- Kutatásom eredményeképp a jövőbeni kilátások a statisztikai módszertanokkal meghatározható előrejelzések alapján a penetráció esetében nem kedvezőek, továbbra is a jelenlegi szint valószínűsíthető 2030-ig.

- Elemzésem eredményeképpen azt állapítottam meg, hogy a negyedéves díjbevétel és piaci koncentráció tekintetében egyértelmű trend azonosítható, a díjbevétel esetében pozitív, a koncentráció tekintetében negatív. Nagyfokú szezonális volt kimutatható mind az élet mind nem-élet ágazatokban. Ezek az eredmények kiindulópontjai lehetnek az ágazati befektetési hatékonysága növelésének.

- Kutatásom alapján a penetráció a denzitásra csak nagyon kismértékben hat pozitívan, vagyis a GDP és a népesség száma között gyenge pozitív összefüggés van. A szerződések számára viszont semmilyen hatással nincs. Ezek az eredmények a piaci folyamatok detektálása, a valós fejlődés irányainak feltérképezése, az esetleges beavatkozás lehetőségeinek pontosítása szempontjából fontosak.

- Elemzésem alapján az ágazati díjbevétel növekedésével párhuzamosan gyorsan növekszik az ágazati adózás előtti eredmény, a piaci koncentráció és a penetráció növekedésével viszont egyre kisebb mértékben. Ez az eredmény a piaci folyamatok elemzése, a jövőbeni kilátások szempontjából lesz felhasználható akár a piaci szereplők becslése, akár az adózási szabályok lehetséges változása tekintetében.

- Kutatásom alapján megállapítottam, az igazgatási foglalkoztatottak létszáma és a szerződészsám, valamint az üzleti foglalkoztatottak létszáma és a biztosítási díjbevétel között negatív kapcsolat van. Ugyanilyen összefüggést mutattam ki a teljes foglalkoztatotti létszám és a biztosítási díjbevétel között. Ez azt mutatja, hogy a hazai ágazati piac munkaerő hatékonysága javul: a feladatok ellátására az idő előre haladásával kevesebb foglalkoztatott szükséges. Emellett az online és alkuszi értékesítési csatornák megerősödésével az üzleti foglalkoztatottak száma növekvő díjbevétel és szerződészsám mellett is csökken.

Az ágazati piac fejlődése, a penetráció, a denzítés erősödése nagy fontossággal bír, aminek növekedése érdekében a felé ható piaci beavatkozás lenne kívánatos. Ilyen lehet az egészségbiztosítási rendszer több lábon állásának biztosítása, az állami társadalombiztosítási rendszerből történő kiválás, az egyéni biztosítási megoldások lehetőségeinek körültekintő biztosítása. Hasonló következményekkel járhat a nyugdíjbiztosítások esetén a biztosítási ágazat szerepének újragondolása, a korábban megindult majd visszarendeződött változások újra gondolása. Emellett a biztosítási hajlandóság növelése érdekében bizonyos szubvenciók, adó visszatérítés, és/vagy részbeni átvállalás szintén a penetráció és denzítés növekedés irányába hatna, de ezek a nem természetes piaci eszközök csak időlegesen és csak részben lehetnek hatásosak. Nagyon fontosnak tartom a kínálat diverzifikálódását annak érdekében, hogy a hazai kereslet megtalálja az öngondoskodás számára elérhető elemét. Módozatcsoporton, módozaton belül több fedezeti kör különálló piaci megjelenésére lenne szükség, mely esetben a keresleti oldal eltérő fizetőképességű szegmensei is megtalálnák a számunkra leginkább megfelelő megoldásokat. Ennek az lenne az eredménye, hogy a kereslet leginkább érzékeny része se szorulna ki az öngondoskodás e formájából mely nagy eredménynek számítana hisz a leginkább tőkeszegény területeken lenne

arra a legnagyobb szükség. Ez a szerződésszám emelkedésével a penetráció értékére is pozitívan hatna.

Azt követően, hogy a választások eredményeképp a korábbi kormányzat újra rendkívül nagy, kétharmados felhatalmazást kapott, a korábbi agrártámogatási formák folytonossága fenntartható. Szükséges viszont komolyabban foglalkozni a klímaváltozás káros hatásainak kiküszöbölésére olyan új haszonnövények elterjesztésével, melyek szárazságtűrése és melegigénye nagyobb a jelenlegi fajtáknál. Ennek ösztönzésére eszközként a mezőgazdasági biztosítások díjtámogatását is fel lehetne használni. Ez azért is égető kérdés, mert az ukrán-orosz konfliktus miatt az e két országból származó gabonaexport mennyisége drasztikusan visszaesett, és jelenleg még megbecsülni sem tudjuk, mikor lesz béke a régióban.

6. AZ ÉRTEKEZÉS TÉMAKÖRÉHEZ KAPCSOLÓDÓ PUBLIKÁCIÓK

1. Bringye, Bernadett; Eke, Zsolt; Pataki, László:
A klímaváltozás hatása a biztosítási szektor penetrációjára (Impact of climate change on insurance sector penetration) (2022, megjelenés alatt)
2. Eke, Zsolt:
A hazai biztosítási piac a számok tükrében: díjbevétel, szerződésszám és foglalkoztatottak
In: Obádovics, Csilla; Resperger, Richárd; Széles, Zsuzsanna (szerk.) Pandémia – Fenntartható gazdálkodás – Környezettudatosság: Konferenciakötet (Lektorált tanulmányok)
Sopron, Magyarország: Soproni Egyetemi Kiadó (2022) 485 p. pp. 359-365., 7 p.
3. Eke, Zsolt:
Gépjárműbiztosítások a válságok ideje alatt
logisztikai trendek és legjobb gyakorlatok VII. évfolyam: 1. szám pp. 43-48. Paper: 10.21405, 6 p. (2021)
4. Eke, Zsolt:
A személybiztosítások alakulása a válságok időszaka alatt
In: Kovács, Tamás; Szóka, Károly (szerk.) XV. Soproni Pénzügyi Napok „Fenntartható gazdaság – fenntartható pénzügyek” pénzügyi, adózási és számviteli szakmai és tudományos konferencia: Konferenciakötet
Sopron, Magyarország: Soproni Felsőoktatásért Alapítvány (2021) 359 p. pp. 106-115. Paper: ISBN 978-615-80230-7-8, 10 p.
5. Eke, Zsolt:
A hazai biztosítási ágazat helyzete a piaci koncentráción keresztül: Hol vagyunk, Hová tartunk?
In: Káposzta, József (szerk.) Közgazdász Doktoranduszok és Kutatók IV. Téli Konferenciája: Absztraktkötet
Gödöllő, Magyarország: Szent István Egyetem (2018) 119 p. pp. 87-87., 1 p.
6. Eke, Zsolt:
a hazai biztosítási piac változása a rendszerváltást követően – hol tartunk most? The Changing of the National Insurance Market in the Time of Regime Alteration
In: Resperger, Richárd; Czeglédy, Tamás (szerk.) Geopolitikai stratégiák Közép-Európában = Geopolitical strategies in Central Europe: [nemzetközi tudományos konferencia, Sopron, 2017. november 9.]: Tanulmánykötet: [international scientific conference, Sopron, 9 November 2017]: Publications
Sopron, Magyarország: Soproni Egyetemi Kiadó (2017) 821 p. pp. 559-575., 16 p.

7. Eke, Zsolt; Pataki, László:
Changes of the domestic insurance market from the economic transition period until present
acta carolus robertus 7: 1 pp. 51-68., 18 p. (2017)
8. Eke, Zsolt:
a hazai biztosítási piac változása a rendszerváltás időszakában
In: Keresztes, Gábor (szerk.) Tavaszi Szél 2016 Konferencia = Spring Wind 2016: Konferenciakötet II.
Budapest, Magyarország: Doktoranduszok Országos Szövetsége (DOSZ) (2016) 584 pp. pp. 254-263., 10 p.
9. Eke, Zsolt:
a hazai biztosítási piac változása a rendszerváltás időszakától napjainkig
In: Kulcsár, László; Resperger, Richárd (szerk.) Európa: Gazdaság és Kultúra = Europe: Economy and Culture : Nemzetközi Tudományos Konferencia Sopron, 2016. november 10. = International Scientific Conference: Tanulmánykötet
Sopron, Magyarország: Nyugat-magyarországi Egyetem Kiadó (2016) 1,070 p. pp. 11-22., 12 p.
10. Eke, Zsolt:
A hazai biztosítási piac változása a rendszerváltás idején = The changing of the national insurance market in the time of regime alteration
In: Székely, Csaba; Kulcsár, László (szerk.) Strukturális kihívások – reálgazdasági ciklusok: Innovatív lehetőségek a valós és virtuális világokban: Nemzetközi tudományos konferencia a Magyar Tudomány Ünnepe alkalmából: Tanulmánykötet
Sopron, Magyarország: Nyugat-magyarországi Egyetem Kiadó (2015) pp. 113-120., 8 p.
11. Eke, Zsolt; Hegedűs, Mihály; Pataki, László; Széles, Zsuzsanna:
Analysis of the Influencing Factors of Hungarian Insurance Market
In: Csaba, Bálint Illés; Anna, Dunay; Anna, Slocinska (szerk.) New Trends in Management in the 21st Century
Czestochowa, Lengyelország: Czestochowa University of Technology (2014) 413 p. pp. 396-409., 14 p.
12. Eke, Zsolt:
A biztosítási piac penetrációjának controlling megközelítése
CONTROLLER INFO 2 : 1 pp. 23-27., 5 p. (2014)
Matarka
13. Eke, Zsolt:
A piac kontrollja, a kontroll piaca
CONTROLLER INFO 2 : 4 pp. 42-45., 4 p. (2014)
Matarka

14. Eke, Zsolt; Pataki, László:

A hazai és a nyugat-európai biztosítási piac eltérésének okai két évtizeddel a rendszerváltás után

In: Balázs, Judit; Székely, Csaba (szerk.) Változó környezet - Innovatív stratégiák: nemzetközi tudományos konferencia a Magyar Tudomány Ünnepe alkalmából
Sopron, Magyarország: Nyugat-magyarországi Egyetem Közgazdaságtudományi Kar
(2011) pp. 775-793., 9 p.

Egyéb publikáció

15. Bringye, Bernadett; Eke, Zsolt; Pataki, László:

Current situation of mushroom growing in Europe, trends, new challenges (2022)

Közlemény:33297649 konferenciakötet Tudományos